ROZSUDEK SOUDNÍHO DVORA (prvního senátu)

11. prosince 2008 *

Ve věci C-380/06,

jejímž předmětem je žaloba pro nesplnění povinnosti na základě článku 226 ES, podaná dne 15. září 2006,

Komise Evropských společenství, zastoupená B. Schimou a S. Pardo Quintillán, jako zmocněnci,

žalobkyně,

proti

Španělskému království, zastoupenému F. Díezem Morenem, jako zmocněncem,

žalovanému,

SOUDNÍ DVŮR (první senát),

ve složení P. Jann, předseda senátu, M. Ilešič, A. Tizzano (zpravodaj), A. Borg Barthet a J.-J. Kasel, soudci,

* Jednací jazyk: španělština.

generální advokátka: E. Sharpston,
vedoucí soudní kanceláře: M. Ferreira, vrchní rada,

s přihlédnutím k písemné části řízení a po jednání konaném dne 13. února 2008,

po vyslechnutí stanoviska generální advokátky na jednání konaném dne 17. července 2008,

vydává tento

Rozsudek

1 Svou žalobou se Komise Evropských společenství domáhá, aby Soudní dvůr určil, že Španělské království tím, že povolilo lhůtu 90 dní pro platbu za určité potravinářské a spotřební výrobky, a tím, že odložilo nabytí účinnosti některých ustanovení až na 1. červenec 2006, nesplnilo povinnosti, které pro něj vyplývají z čl. 3 odst. 1, 2 a 4 směrnice Evropského parlamentu a Rady 2000/35/ES ze dne 29. června 2000 o postupu proti opožděným platbám v obchodních transakcích (Úř. věst. L 200, s. 35; Zvl. vyd. 17/01, s. 226).

Právní rámec

Právní úprava Společenství

2 Článek 3 směrnice 2000/35 s názvem „Úrok z prodlení v případě opožděné platby“ stanoví:

„1. Členské státy zajistí, že:

a) úrok z prodlení podle písmene d) se stává splatným dnem následujícím po dni splatnosti nebo po uplynutí platební lhůty, které jsou stanoveny ve smlouvě;

b) jestliže den splatnosti ani platební lhůta nejsou ve smlouvě stanoveny, stává se úrok z prodlení splatným automaticky bez nutnosti upomínky:

i) 30 dnů po dni, kdy dlužník obdrží fakturu nebo jiný rovnocenný dokument vyzývající k provedení platby, nebo

ii) jestliže není datum obdržení faktury nebo jiného rovnocenného dokumentu vyzývajícího k provedení platby jednoznačné, 30 dnů po dni obdržení zboží nebo služeb, nebo

iii) jestliže dlužník obdrží fakturu nebo jiný rovnocenný dokument vyzývající k provedení platby dříve než zboží nebo služby, 30 dnů po obdržení zboží nebo služeb, nebo

iv) jestliže přejímka nebo prohlídka zboží nebo služeb, jejímž prostřednictvím se zjišťuje, zda zboží nebo služby byly dodány v souladu se smlouvou, jsou prováděny podle zákona nebo smlouvy a jestliže dlužník obdrží fakturu nebo jiný rovnocenný dokument vyzývající k provedení platby dříve anebo v den, kdy probíhá přejímka nebo prohlídka, 30 dnů po dni přejímky nebo prohlídky;

[…]

2. Pro některé kategorie smluv definovaných vnitrostátním právem mohou členské státy stanovit lhůtu nejvýše 60 dnů, po jejímž uplynutí se úrok z prodlení stává splatným, za předpokladu, že smluvním stranám zamezí v překročení této lhůty nebo stanoví závaznou úrokovou sazbu úroku z prodlení, která výrazně překračuje zákonnou sazbu.

3. Členské státy stanoví, že dohoda o dni splatnosti nebo o důsledcích opožděné platby, která není v souladu s odst. 1 písm. b) až d) a odstavcem 2, není vymahatelná nebo zakládá nárok na náhradu škody, jestliže při zvážení všech okolností případu, včetně poctivých obchodních zvyklostí a povahy zboží, je tato dohoda výrazně v neprospěch věřitele. Při určení, zda se jedná o dohodu výrazně v neprospěch věřitele, bude mimo jiné vzato v úvahu, zda má dlužník objektivní důvody odchýlit se od odst. 1 písm. b) až d)

a odstavce 2. Je-li taková dohoda shledána hrubě nespravedlivou, použijí se zákonná ustanovení, pokud vnitrostátní soud nestanoví jiné podmínky, které jsou spravedlivé.

4. V zájmu věřitelů a soutěžitelů zajistí členské státy existenci odpovídajících a účinných opatření proti dalšímu používání smluvních podmínek, které jsou výrazně v neprospěch věřitele ve smyslu odstavce 3.

[…]“

3 Článek 6 uvedené směrnice s názvem „Provedení“ stanoví:

„1. Členské státy uvedou v účinnost právní a správní předpisy nezbytné pro dosažení souladu s touto směrnicí nejpozději do 8. srpna 2002. Neprodleně o nich uvědomí Komisi.

[…]

2. Členské státy mohou zachovat nebo uvést v účinnost předpisy, které jsou pro věřitele výhodnější, než je nezbytné pro dosažení souladu s touto směrnicí.

[…]“

Vnitrostátní právní úprava

4 Zákon č. 3/2004 ze dne 29. prosince 2004 o postupu proti opožděným platbám v obchodních transakcích (BOE č. 314, 30. prosince 2004, s. 42334) provádí směrnici 2000/35 do španělského právního řádu.

5 Zákon č. 7/1996 ze dne 15. ledna 1996 o maloobchodním prodeji (BOE č. 15, 17. ledna 1996, s. 1243) stanoví ve svém článku 17 pravidla upravující platby obchodním dodavatelům.

6 Podle prvního dodatečného ustanovení zákona č. 3/2004 s názvem „Režim plateb v maloobchodním prodeji“ platí, že na platby dodavatelům v maloobchodním prodeji se na prvním místě použijí ustanovení článku 17 zákona č. 7/1996 a zákon č. 3/2004 se použije pouze podpůrně.

7 Článek 17 zákona č. 7/1996, ve znění prvního odstavce druhého závěrečného ustanovení zákona č. 3/2004, stanoví:

„1. V případě neexistence výslovné dohody se má za to, že obchodníci jsou povinni zaplatit za zboží, které zakoupili, do 30 dnů ode dne dodání.

[…]

3. Platební lhůta v případě čerstvých potravin či potravin podléhajících zkáze nesmí být v žádném případě delší než 30 dnů. Platební lhůta v případě ostatních potravin a spotřebního zboží nesmí být delší než 60 dnů, s výjimkou výslovné dohody, která stanoví ekonomické vyrovnání pro dodavatele, jež odpovídá delší lhůtě. Platební lhůta nesmí být v žádném případě delší než 90 dnů.

[…]

5. Úroky z prodlení běží v každém případě automaticky ode dne následujícího po dohodnutém dni splatnosti, nebo v případě neexistence dohody ode dne, kdy měla být platba učiněna v souladu s ustanoveními odstavce 1. […]“

8 Druhé přechodné ustanovení zákona č. 7/1996, zavedené druhým odstavcem druhého závěrečného ustanovení zákona č. 3/2004, zní následovně:

„Lhůta stanovená pro čerstvé potraviny a potraviny podléhající zkáze činí nadále třicet dní. Omezení na maximálně 60 dní stanovené v čl. 17 odst. 3 tohoto zákona se použije od 1. července 2006. V mezidobí nesmí být platební lhůta u potravin, které nejsou čerstvé nebo nepodléhají zkáze, a u spotřebních výrobků delší než 90 dní ode dne dodání zboží."

Postup před zahájením soudního řízení

9 V návaznosti na stížnost zaslala Komise dopisem ze dne 13. července 2005 Španělskému království výzvu, aby jí ve lhůtě dvou měsíců zaslalo vyjádření ohledně slučitelnosti zákona č. 3/2004 s čl. 3 odst. 1, 2, 4 a 5 směrnice 2000/35.

10 Jelikož Komise neobdržela od Španělského království žádnou odpověď, zaslala mu dne 19. prosince 2005 odůvodněné stanovisko, ve kterém mimo jiné uvedla, že:

– lhůta 90 dní pro platbu za určité potravinářské a spotřební výrobky povolená čl. 17 odst. 3 zákona č. 7/1996, ve znění prvního odstavce druhého závěrečného ustanovení zákona č. 3/2004, je v rozporu s ustanoveními čl. 3 odst. 1 a 2 směrnice 2000/35, a

– druhé přechodné ustanovení zákona č. 7/1996 zavedené druhým odstavcem druhého závěrečného ustanovení zákona č. 3/2004 je v rozsahu, v jakém odkládá až do 1. července 2006 uplatňování maximální lhůty 60 dnů, neslučitelné s čl. 3 odst. 1, 2 a 4 této směrnice, jejíž lhůta k provedení uplynula 8. srpna 2002, aniž by v této souvislosti byla připuštěna jakákoli výjimka.

11 Jelikož Komise nebyla spokojená s odpověďmi poskytnutými Španělským královstvím, podala k Soudnímu dvoru tuto žalobu na neplatnost.

K žalobě

K prvnímu žalobnímu důvodu

Argumentace účastníků řízení

12 Komise tvrdí, že čl. 17 odst. 3 zákona č. 7/1996, ve znění prvního odstavce druhého závěrečného ustanovení zákona č. 3/2004, porušuje čl. 3 odst. 1 a 2 směrnice 2000/35 tím, že stanoví, že maximální platební lhůta může v případě jiných potravinářských a spotřebních výrobků, než jsou čerstvé potraviny či potraviny podléhající zkáze, činit až 90 dní, za jediné podmínky, že ve prospěch dodavatele bude stanoveno „ekonomické vyrovnání, jež odpovídá delší lhůtě".

13 Toto ustanovení totiž umožňuje prodloužit maximální platební lhůtu 60 dní, která je uvedena v čl. 3 odst. 2 směrnice 2000/35, aniž by však stanovilo, na rozdíl od toho, co požaduje toto ustanovení, „závaznou úrokovou sazbu úroku z prodlení, která výrazně překračuje zákonnou sazbu". V tomto ohledu ekonomické vyrovnání, jež odpovídá delší lhůtě a které je stanoveno sporným vnitrostátním ustanovením, nelze srovnat s uplatněním takové úrokové sazby z důvodu, že španělský zákonodárce neupřesnil formulaci, kterou použil.

14 Španělské království nejprve připomíná, že cílem směrnice 2000/35 je zavést opatření ve prospěch věřitele, jejichž cílem je omezit opožděné platby v obchodních transakcích a dodržet přitom smluvní svobodu stran.

15 Přitom sporná ustanovení tím, že absolutně zakazují, aby byla smluvně stanovena lhůta překračující 90 dní, zavádějí ve skutečnosti přísnější a pro věřitele výhodnější režim, než je režim doporučovaný směrnicí 2000/35, jejíž čl. 3 odst. 2 umožňuje dohodnout si lhůtu delší než 60 dní, aniž by však stanovila u této možnosti maximální hranici. Z tohoto důvodu je dotčená vnitrostátní právní úprava rovněž slučitelná s čl. 6 odst. 2 této směrnice, který umožňuje členským státům zachovat nebo uvést v účinnost předpisy, které jsou pro věřitele výhodnější, než je nezbytné pro dosažení souladu s touto směrnicí.

16 Žalovaný členský stát dále upřesňuje, že jelikož se lhůta 90 dní může uplatnit pouze v případě, že je stanoveno ekonomické vyrovnání, jež odpovídá delší lhůtě, je požadavek obsažený v čl. 3 odst. 2 směrnice 2000/35, který vyžaduje platbu úroků z prodlení ve výši výrazně vyšší, než je zákonná sazba, splněn.

Závěry Soudního dvora

17 Úvodem je třeba připomenout, jak to vyplývá z čl. 3 odst. 1 písm. a) směrnice 2000/35, že smluvní strany mají v zásadě volnost stanovit si ve smlouvě den splatnosti nebo platební lhůtu.

18 Pouze v případě, kdy neexistuje smluvní ujednání, se tedy musí použít zákonná lhůta v délce 30 dní, upravená v čl. 3 odst. 1 písm. b) této směrnice.

19 Článek 3 odst. 2 směrnice 2000/35 dále umožňuje členským státům uvedenou lhůtu 30 dní prodloužit, avšak tuto možnost podřizuje dvěma podmínkám. Zaprvé, tato možnost musí být omezena na některé kategorie smluv. Zadruhé, pokud jde o délku trvání odchylné lhůty, je možné prodloužit ji nejvýše na 60 dní za předpokladu, že se stranám zamezí, aby si smluvně dohodly odchýlení se od této lhůty, nebo že se uplatní závazná úroková sazbu úroku z prodlení, která výrazně překračuje zákonnou sazbu.

20 Tvrzení předložená Komisí týkající se sporných vnitrostátních ustanovení je tedy třeba posoudit ve světle obsahu a obecné systematiky ustanovení směrnice 2000/35, která jsou připomenuta v předchozích bodech.

21 Přitom je třeba uvést, že jednak čl. 17 odst. 3 zákona č. 7/1996, ve znění prvního odstavce druhého závěrečného ustanovení zákona č. 3/2004, povoluje u potravin, které nejsou ani čerstvé, ani nepodléhají zkáze, a u spotřebních výrobků možnost prodloužit až na 60 dní platební lhůtu v délce 30 dní, použitelnou na základě tohoto čl. 17 odst. 1 v případě neexistence výslovné dohody mezi stranami. Jednak pak druhá věta odstavce 3 uvedeného článku 17, ze které vycházejí výtky Komise, připouští možnost dalšího prodloužení uvedené lhůty v délce 30 dní až na 90 dní, pokud existuje výslovná dohoda mezi smluvními stranami stanovící ekonomické vyrovnání ve prospěch dodavatele, jež odpovídá delší lhůtě.

22 Je tedy třeba konstatovat, že podle samotného znění sporného ustanovení je možnost prodloužení platební lhůty nad 60 dní podřízena uzavření „výslovné dohody“ v tomto ohledu mezi smluvními stranami.

23 Za těchto podmínek nelze přijmout tvrzení Komise, které má prokázat, že dotčené vnitrostátní ustanovení porušuje čl. 3 odst. 2 směrnice 2000/35 tím, že umožňuje prodloužit u některých výrobků platební lhůtu z 60 na 90 dní bez dodržení podmínek stanovených v tomto ustanovení.

24 Jak totiž bylo připomenuto v bodech 18 a 19 tohoto rozsudku, čl. 3 odst. 2 směrnice 2000/35 upravuje výlučně možnost přiznanou členským státům stanovit, v určitých omezených případech, delší zákonnou lhůtu, než je třicetidenní lhůta, která se použije v případě neexistence smluvního ujednání ohledně dne splatnosti nebo platební lhůty. Jinými slovy, čl. 3 odst. 2 této směrnice se vztahuje pouze na případy, kdy mezi stranami nebylo nic sjednáno.

25 Naopak čl. 17 odst. 3 zákona č. 7/1996, ve znění prvního odstavce druhého závěrečného ustanovení zákona č. 3/2004, požaduje k tomu, aby mohla být platební lhůta prodloužena na maximálně 90 dní, právě uzavření „výslovné dohody“ v tomto smyslu. Nelze tedy mít za to, na rozdíl od tvrzení Komise, že uplatnění takové lhůty, smluvně dohodnuté mezi stranami, podléhá podmínkám stanoveným v čl. 3 odst. 2 směrnice 2000/35.

26 Z výše uvedených úvah vyplývá, že první žalobní důvod není opodstatněný, a musí být tedy zamítnut.

K druhému žalobnímu důvodu

Argumentace účastníků řízení

27 Komise tvrdí, že druhým přechodným ustanovením zákona č. 7/1996, zavedeným druhým odstavcem druhého závěrečného ustanovení zákona č. 3/2004, se protiprávně odkládá na 1. července 2006 uplatňování maximální platební lhůty 60 dní upravené v čl. 3 odst. 2 směrnice 2000/35.

28 Článek 6 odst. 1 této směrnice totiž stanoví lhůtu pro její provedení na 8. srpna 2002, aniž by upravoval jakoukoli možnost výjimky z tohoto ustanovení nebo odložení uvedené lhůty.

29 Odklad upravený ve španělských právních předpisech porušuje rovněž čl. 3 odst. 4 směrnice 2000/35, na jehož základě členské státy zajistí, aby v zájmu věřitelů a soutěžitelů existovala odpovídající a účinná opatření proti dalšímu používání smluvních podmínek, které jsou výrazně v neprospěch věřitele.

30 Vůči těmto výtkám Španělské království v podstatě namítá, že přechodný režim stanovený ve druhém přechodném ustanovení zákona č. 7/1996, které bylo zavedeno druhým odstavcem druhého závěrečného ustanovení zákona č. 3/2004, pouze stanoví okamžik, kdy nabývají účinnosti ustanovení zákona č. 7/1996 týkající se maloobchodního prodeje a zavádějící ještě přísnější režim, než je režim požadovaný směrnicí

2000/35. V důsledku toho nevede uvedené ustanovení ke zpoždění uplatňování ustanovení zákona č. 3/2004, kterým se provádí tato směrnice a jehož slučitelnost s právem Společenství nebyla zpochybněna.

Závěry Soudního dvora

31 V tomto ohledu postačí konstatovat, že dotčené vnitrostátní ustanovení se týká výlučně uplatňování lhůty 60 dní upravené v čl. 17 odst. 3 zákona č. 7/1996, ve znění prvního odstavce druhého závěrečného ustanovení zákona č. 3/2004.

32 Z důvodů uvedených v bodech 22 až 25 tohoto rozsudku nespadá uvedený čl. 17 odst. 3 do oblasti působnosti článku 3 směrnice 2000/35, a nemůže být tedy ustanovením, které jej provádí.

33 Z toho vyplývá, že odklad uplatňování sporného vnitrostátního ustanovení nemůže mít dopad na splnění povinností Španělským královstvím, které má na základě uvedeného článku 3.

34 V důsledku toho je třeba zamítnout rovněž druhý žalobní důvod jako neopodstatněný.

35 Jelikož není ani jeden z obou žalobních důvodů uplatňovaných Komisí opodstatněný, musí být žaloba zamítnuta v plném rozsahu.

K nákladům řízení

36 Podle čl. 69 odst. 2 jednacího řádu se účastníku řízení, který neměl úspěch ve věci, uloží náhrada nákladů řízení, pokud to účastník řízení, který měl ve věci úspěch, požadoval. Vzhledem k tomu, že Španělské království náhradu nákladů řízení od Komise požadovalo a Komise neměla ve věci úspěch, je důvodné jí uložit náhradu nákladů řízení.

Z těchto důvodů Soudní dvůr (první senát) rozhodl takto:

1) Žaloba se zamítá.

2) Komisi Evropských společenství se ukládá náhrada nákladů řízení.

Podpisy.